

6. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.

7. Про об'єкт злочинів, передбачених ст. 114-2 Кримінального кодексу України. Бурда Петро Олексійович. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/16171/16065>

8. Пономаренко Ю. Несанкціоноване поширення військово значущої інформації: питання кримінально-правової кваліфікації та застосування кримінально-правових засобів. *Право України*. 2022. № 11. С. 100–117.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-36>

SERIOUS CONSEQUENCES AS A SIGN OF A CRIMINAL OFFENSE PROVIDED FOR IN ARTICLE 247 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

ТЯЖКІ НАСЛІДКИ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНО ПРОСТУПКУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 247 КК УКРАЇНИ

Omelchenko O. I.

Postgraduate Student

*Kyiv University of Intellectual Property
and Law of the National University of*

Odesa Law Academy

Kyiv, Ukraine

Омельченко О. І.

аспірант

Київський університет

інтелектуальної власності та права

Національного університету

«Одеська юридична академія»

м. Київ, Україна

Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист рослин передбачена ст. 247 Кримінального кодексу України. Даний кримінальний проступок полягає у порушенні правил, установлених для боротьби зі шкідниками і хворобами рослин, та інших вимог законодавства про захист рослин, що спричинило тяжкі наслідки.

Даний кримінальний проступок є матеріальним кримінальним правопорушенням, закінченим з моменту настання тяжких наслідків.

Слід відмітити, що тяжкі наслідки у статті 247 КК України є оціночним поняттям і визначаються у кожному конкретному випадку.

Наявність оціночного поняття не сприяє ефективній кримінально-правовій охороні рослинного світу. Так, відповідно до інформації Верховного Суду про кількість осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля у 2014–2024 рр., за вироками, що набрали законної сили, за ст. 247 КК «Порушення законодавства про захист рослин» з 2014 по 2023 рр. не було засуджено жодної особи [1]. Щодо статистичної інформації Офісу Генерального прокурора, то протягом 2014–2024 рр. обліковано 42 кримінальних проступки, передбачених ст. 247 КК України (у 2014, 2019, 2020, 2023, 2024 р.р. – по 3 таких проступки, 2017 р. – 5 проступків, 2016 р. – 6 проступків, 2021 р. – 8 проступків, 2018 р. – 9 проступків, 2015 і 2022 рр. – 0 проступків). При цьому до суду з обвинувальним актом направлено лише одне кримінальне провадження, за ст. 247 КК України у 2021 році [2].

Вирішуючи питання, чи є заподіяні наслідки тяжкими, у кожному конкретному випадку потрібно враховувати, зокрема, площу територій, на які поширилася епіфітотія, шкоду, заподіяну людині, рослинному і тваринному світові або сільськогосподарському виробництву, час, на який земельні площі виведено з ладу, вартість заходів, здійснюваних для подолання спричинених негативних наслідків (наприклад, вартість знезараження, переробки або знищення підкарантинних матеріалів) [3, с. 471].

У зв'язку, з тим, що поняття тяжких наслідків є оціночним, то відповідно і досить різноманітні тлумачення його змісту. Найбільш повне визначення тяжких наслідків з точки зору кваліфікації за ст. 247 КК зробив В.К. Матвійчук, який даним поняттям охопив: заподіяння значної матеріальної шкоди; зараження хворобами або загибель значної частини площ лісу; залишення великої площі землі без посадок, загибель врожаю, поширення епіфітотії, знищення чи значного пошкодження посівів, знищення гризунами вирощеного урожаю, їх масове розплодження, зараження сільськогосподарських культур отруйними речовинами, отруєння людей, свійських і диких тварин та птахів, значне поширення епіфітотії, втрата насінням генеративних і вегетативних якостей, зниження врожайності сільськогосподарських культур, знищення чи пошкодження посівів і насаджень інших культур тощо [4, с. 173–174].

Відповідно до правової позиції Пленуму Верховного Суду України, викладеної у п. 5 Постанови «Про судову практику у справах про

злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 року № 17, під тяжкими наслідками у ст. 247 КК України слід розуміти: загибель чи масове захворювання людей; істотне погіршення екологічної обстановки в тому чи іншому регіоні (місцевості); зникнення, масові загибель чи тяжкі захворювання об'єктів тваринного і рослинного світу; неможливість відтворити протягом тривалого часу ті чи інші природні об'єкти або використовувати природні ресурси в певному регіоні; генетичне перетворення тих чи інших природних об'єктів; заподіяння матеріальної шкоди в особливо великих розмірах; тощо [5]. Як бачимо дане визначення є досить широким і загальним.

Аналіз незначної практики правозастосування ст. 247 КК України, показує, що під тяжкими наслідками розуміється:

1) отруєння та масова загибель робочих бджіл, втрата пасічниками отримати продуктивний медозбір з власних пасік, що призвело до прямих матеріальних збитків у розмірі 92317,65 грн[6];

2) загибель на території біосферного заповідника «Асканія-Нова» диких птахів – сірих журавлів, занесених до Червоної книги України у кількості 218 одиниць, що призвело до матеріальної шкоди у розмірі 3 270 000грн [7];

3) пошкодження 152 дерева персика та знищення 425 саджанці гіркого мигдалю, чим заподіяно майнову шкода на суму 44980 грн. [8];

4) масове отруєння робочих бджіл на посівах та спричинення матеріальних збитків на суму більше 300000 грн [9];

5) отруєння бджолосімей, диких птахів, їжаків, погіршення здоров'я людей [10];

6) отруєння шістьох осіб невідомою речовиною/ядохімікатом, легкого ступеня [11].

Враховуючи велику різноманітність діянь, які можуть утворювати об'єктивну сторону кримінального проступку, передбаченого ст. 247 КК України, з метою відходу від оціночного поняття суспільно небезпечних наслідків та їх конкретизації слід підтримати наскрізний підхід до кримінально-правової охорони рослинного світу запропонований у проєкті нового Кримінального кодексу України: ст. 5.1.9 «Порушення санітарно-протиепідемічних норм та правил, що створило небезпеку спричинення шкоди»; ст. 5.1.12 «Порушення правил поводження з інфекційними агентами, токсинами чи продуктами біотехнологій, що створило небезпеку спричинення шкоди»; ст. 5.1.18 «Порушення санітарно-протиепідемічних норм та правил, що з необережності спричинило значну шкоду»; ст. 6.5.6 «Знищення або пошкодження рослинного чи тваринного природного ресурсу, що

спричинило істотну майнову шкоду»; ст. 6.5.7 «Знищення або пошкодження рослинного чи тваринного природного ресурсу, що спричинило значну майнову шкоду»; ст. 6.5.8 «Знищення або пошкодження рослинного чи тваринного природного ресурсу, що спричинило тяжку майнову шкоду» [12].

Отже, тяжкі наслідки у ст. 247 КК України є оціночним поняттям, що не забезпечує єдиного підходу до кваліфікації порушення вимог законодавства про захист рослин. З метою ефективної протидії порушенням вимог законодавства про захист рослин доцільно підтримати наскрізний підхід до кримінально-правової охорони рослинного світу запропонований у проєкті нового Кримінального кодексу України.

Література:

1. Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції. Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/ (дата звернення 5.12.2024).

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zarejestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 5.12.2024).

3. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : практичний посібник / О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, В. М. Комарницький, М. В. Комарницький, Р. О. Мовчан. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 616 с.

4. Матвійчук В. К. Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища : монографія. Київ : Національна академія управління, 2011. 368 с.

5. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04> (дата звернення 5.12.2024).

6. Вирок Ямпільського районного суду Вінницької області від 18 серпня 2014 р. у справі № 231/3427/12. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/40169869> (дата звернення 5.12.2024).

7. Ухвала Великоолександрівського районного суду Херсонської області від 12.04.2024р. у справі № 650/1325/24 Єдиний державний

реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118312150> (дата звернення 5.12.2024).

8. Постанова Овідіопольського районного суду Одеської області від 05 листопада 2012 р. у справі №1521/2653/12. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/64805271> (дата звернення 5.12.2024).

9. Ухвала Криничанського районного суду Дніпропетровської області від 21 серпня 2018р. у справі 178/1133/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76028947> (дата звернення 5.12.2024).

10. Ухвала Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 10 грудня 2021 р у справі № 683/2896/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102321037> (дата звернення 5.12.2024).

11. Ухвала Козелецького районного суду Чернігівської області від 21 липня 2022 р. у справі № 734/1182/22 Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105409037> (дата звернення 5.12.2024).

12. Текст проєкту нового Кримінального кодексу України / Draft of the new Criminal Code of Ukraine. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (дата звернення 5.12.2024).